

Inici

«La vida dels llibres», de Gustau Muñoz

nuvibo

dv., 31/07/2020 - 08:20

Muñoz, Gustau. *La vida dels llibres*. Catarroja; Barcelona; Palma: Afers, 2019. 236 p. (Literatures; 16). ISBN 978-84-16260-76-8. 17 €.

En acabar de llegir *La vida dels llibres*, de Gustau Muñoz, la primera cosa que m'ha vingut al cap és una altra lectura, l'entrevista a Bernard Pivot a *Le métier de lire: réponses à Pierre Nora: d'Apóstrophes à bouillon de culture*, publicada per Gallimard l'any 1990. Se'n va publicar una traducció castellana no fa molt: *De oficio, lector: respuestas a Pierre Nora* (Trama, 2016).^[1] Després de quinze anys parlant

setmanalment de llibres a la televisió pública, Bernard Pivot es definia com un «gratteur de têtes», algú que havia intentat despertar la ment i estimular la intel·ligència dels qui seguien les seues recomanacions bibliogràfiques. Per això, i per la mitjana d'hores de lectura diàries que deuen compartir aquests dos lectors –el francès en confessava més de huit–, no he trobat millor manera de qualificar Gustau Muñoz que dir que és un excel·lent «gratteur de têtes».

Bernard Pivot no necessita presentació. En un país culturalment normal, un intel·lectual com Gustau Muñoz tampoc no la necessitaria. Confessa que els llibres han estat una constant en la seua vida des del moment en què va venir al món en una casa guarnida amb una biblioteca important. Va créixer a la Llibreria Lauria, que la seua família va regentar als anys seixanta, i ara posseeix una biblioteca d'una magnitud tan «considerable» com per haver-se ensenyorit del seu pis de València i d'una casa als peus del Penyagolosa. Tot i que economista de formació i traductor de més de seixanta llibres, professionalment sempre ha estat vinculat al món de l'edició. Ha dirigit col·leccions d'assaig i de pensament en diferents segells editorials valencians, i ha estat al front de la revista *Debats* de la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació (actual Institució Alfons el Magnànim). A les Publicacions de la Universitat de València codirigeix, junt amb el catedràtic d'Història Medieval Antoni Furió, *L'Espill*, la revista de pensament, humanitats i assaig fundada per Joan Fuster l'any 1979. El 1997 –quan Furió va assumir la direcció de les Publicacions de la Universitat de València amb l'objectiu d'obrir aquesta institució a un públic més ampli que l'estrictament universitari–, Gustau Muñoz se'n feu càrrec de promoure la secció de publicacions periòdiques. Hi excel·leixen productes d'alta divulgació com l'esmentada *L'Espill*, *Pasajes* (pensament contemporani), *Caràcters* (món del llibre i la lectura) o *Mètode* (l'única revista d'alta divulgació científica en català).

És justament el director de la revista *Mètode*, l'escriptor i biòleg Martí Domínguez, qui diu de Gustau Muñoz i de la seua manera d'interrogar-se i de reflexionar sobre el present que «...té la profunditat del microscopi i la perspectiva del telescopi, i en el seu focus s'encabeix tota la cultura». L'any passat, la destil·lació dels milers de pàgines llegides per Muñoz va generar una collita abundosa en forma d'un dietari –*El vertigen dels dies*

(L'Avenç)–, d'un recull d'articles sobre cultura, política i societat –Corrents de tons (Lletra Impresa)–, i d'aquesta recopilació de notes de lectura que és *La vida dels llibres (Afers)*, les quals ja s'havien publicat majoritàriament a *eldiario.es*.

Vertigen és, en certa manera, el sentiment que provoca abocar-se a un llibre de poc més de dues-centes pàgines reblit de lectures enfilades al llarg de cinquanta-tres texts d'estil assagístic, tan grat a l'autor com d'arrelada tradició al País Valencià. La prova de la densitat de títols comentats per Muñoz la dona un índex onomàstic de gairebé vint pàgines que esmenta cent vint-i-cinc editorials, sense comptar les institucionals, i

més de trenta llibreries. Perquè el món del llibre i l'edició, amb els temps agitats i estimulants que viu, és la matèria bàsica de les reflexions d'aquest llibre. L'espai enfocat pel microscopi de l'autor és l'àmbit editorial dels Països Catalans, especialment el de l'actualitat del llibre i la cultura a les terres del sud del riu de la Sénia, una frontera natural de poc més de quatre pams d'amplada que a efectes de comunicació cultural sembla, en paraules de l'autor, tan inassequible com l'Amazones.

Afortunadament, Muñoz és optimista davant d'aquesta ignorància intermitent que, tret de solvents excepcions de l'acadèmia i de la intel·lectualitat, caracteritza la relació cultural de Catalunya amb el País Valencià. Perquè, de tant en tant, l'actitud tradicional dels catalans envers les lletres valencianes –entre la indiferència i la curiositat lèxica en el millor dels casos– es veu pertorbada per una sèrie de títols d'autors valencians que comencen a escalar posicions al Principat en els rànquings dels premiats, dels més venuts o d'ambdues coses. Ara que fa poc que hem viscut un d'aquests episodis de «normalització» d'aquesta relació discontinua, el llibre de Gustau Muñoz se'ns presenta com una oportunitat única per conèixer quin és el moment editorial i literari que viu el País Valencià, amb voluntat d'exhaustivitat tant pel que fa a la presentació de nous segells editorials com a l'anàlisi dels més assentats. El seu esforç és ben d'agrair pels bibliotecaris i llibreters que hem de vetllar per la diversificació i la qualitat dels nostres fons bibliogràfics. Qualsevol que s'apropi a aquest llibre des d'aquests col·lectius trobarà, a més d'un repertori ben complert del panorama editorial valencià, el valor afegit dels comentaris de l'autor a la trajectòria, a les col·leccions i als últims títols –o als més emblemàtics– de cada editorial; una proesa només a l'abast de campions de la lectura com Gustau Muñoz.

Seria massa llarg reproduir la llista dels petits segells valencians, nascuts al caliu d'aquest fenomen editorial dels últims deu anys, que desfilen per les pàgines d'aquest llibre. Alguns d'ells es deixen veure amb certa regularitat pels aparadors de les llibreries o els prestatges de les biblioteques catalanes, d'altres no ho han aconseguit encara. Lluny del plany i de l'autocompassió, Muñoz apunta un problema d'oferta i de posicionament en el mercat que aquestes editorials encara no han sabut resoldre, agreujat també pels vint anys d'erm en el camp del suport a l'edició i a la cultura en català perpetrats pel mal govern dels populars valencians. A capgirar aquesta situació està contribuint el redreçament de l'audiovisual valencià, amb l'admirable programa setmanal de prescripció lectora [Una habitació pròpia](#) conduït per la divulgadora literària [Irene Rodrigo](#). D'altra banda, hi ha un major, tot i que encara insuficient, suport institucional al món del llibre i a iniciatives que han arrelat amb força com la Plaça del Llibre, la germana valenciana de la Setmana del Llibre en Català. Totes aquestes editorials petites d'última fornada comparteixen trets comuns, segons Muñoz: una producció anual continguda i molt acurada, una major especialització en les seues col·leccions, el rebuig al producte estàndard de venda massiva però de baixa qualitat i, finalment, el mirament que hi posen algunes d'elles en l'aspecte físic dels seus llibres.

Més enllà de la presentació d'aquestes editorials, l'autor també fa un reconeixement de la trajectòria i la significació de tres editorials petites que, cadascuna en el seu àmbit i evolució, són presentades com a peces clau que han contribuït a la modernització i a la projecció de la història cultural valenciana des de la segona meitat del segle XX: *Afers*, *Pre-Textos* i *Tres i Quatre*. *Afers*, fundada el 1983, és potser l'editorial en

atala més potent en materia de recerca historica i identitari o de debat cultural. Afers treballa des de la perifèria física –des de Catarroja, a la vora de l'Albufera de València–, però el seu interès va més enllà del marc territorial dels Països Catalans, perquè el debat actual sobre les dinàmiques nacionals a Europa reclama la traducció dels principals autors que se n'ocupen, que Afers incorpora al seu catàleg. Entrar a comentar les col·leccions d'aquest catàleg demanaria un text específic, però paga la pena visitar-lo per adonar-se'n del compromís, de la perseverança i de la qualitat d'aquesta editorial. Pre-Textos, nascuda el 1976 al cor d'una València petitburguesa que encara ignora la seua existència, és l'única editorial en castellà que Muñoz destaca al seu llibre per l'excel·lència del seu catàleg, fet per a paladars delicats disposats a endinsar-se, per exemple, en el bo i millor de les literatures minoritàries europees. Finalment, Tres i Quatre –creada per Eliseu Climent i Rosa Raga el 1968–, és una editorial amb un catàleg que l'autor qualifica de «bosc espès», sense la qual no s'entendria la història cultural valenciana i catalana dels últims cinquanta anys.

Muñoz posa Tres i Quatre com l'exemple de l'única editorial valenciana que té publicat un llibre amb la seua trajectòria i la seua història com a editorial i com a entitat cultural i cívica.^[2] Per això, l'autor reclama una història general de l'edició valenciana, que ajudaria al reconeixement i la promoció d'un sector que ha estat clau en el llarg i encara delicat procés de normalització cultural del País Valencià. També destaca la importància que tindria, a l'hora de posar en valor el treball editorial dins del patrimoni cultural d'una societat, el suport institucional a la publicació i difusió de llibres sobre editorials emblemàtiques. Com a bona pràctica, subratlla el cas de Biblioteques de Barcelona, amb els llibres-catàleg que aquesta institució ha dedicat a les editorials Quaderns Crema, Proa, Edicions 62, Club Editor, Edicions del 1984, Aymà (tots a cura del crític i escriptor Julià Guillamon) o L'Avenç (a cura de Joaquim Noguero). Mentre arriba aquest estudi sobre l'edició valenciana, als capítols «Polítiques del llibre», «Editors i edició al País Valencià (1)» i «Editors i edició al País Valencià (2)» Muñoz basteix els fonaments del que podria ser el parell valencià de la *Història de l'edició a Catalunya*, de Manuel Llanas (Gremi d'Editors de Catalunya, 2001-2007), o del *Pasando página: autores y editores en la España democrática*, de Sergio Vila-Sanjuán (Destino, 2003).

El repàs al món editorial valencià estaria incomplet sense les consideracions que dedica Gustau Muñoz a l'edició institucional. En un país acostumat a viure amb l'ai al cor en matèria lingüística, el fet de publicar llibres en català des de l'administració és quelcom més que un exercici de normalitat. En aquest sentit, destina un parell de capítols a les revistes culturals, especialment a les de la Universitat de València i al que signifiquen com a eines insubstituïbles en l'articulació cultural d'una societat. L'altra gran entitat dedicada a donar sortida a la història, la literatura i la cultura valenciana és la Institució Alfons el Magnànim, creada el 1948 al si de la Diputació de València i vinculada temporalment a la Generalitat Valenciana durant els anys vuitanta i part dels noranta, amb el nom d'Institut Valencià d'Estudis i Investigació (IVEI). En temps de la IVEI, sota la direcció de Joan Fuster, es va fundar la «Biblioteca d'autors valencians», si fa no fa l'homòloga valenciana de la catalana MOLC («Les millors obres de la literatura catalana»), és a dir, una col·lecció de recuperació i compilació de clàssics que, segons ens explica Muñoz, ha tornat a reactivar-se després d'un parèntesi fosc.

L'altra baula de la cadena canviant del llibre sobre la qual Gustau Muñoz reflexiona amb un coneixement profund són les llibreries i la constatació de la llarga crisi que arrossequen. Aquesta circumstància fa que algunes tanquen, que d'altres s'hagen de reinventar i que, en un món que sembla no tenir temps per a la lectura, se n'obrin de noves que aconsegueixen, en alguns casos, un ressò social i mediàtic que transcendeix la venda de llibres. Les llibreries que Muñoz freqüenta en són moltes i molt diferents: grans, petites, de barri, de vell, de poble... La llista és complida, atesa la gola lectora de l'autor. Inclou llibreries com la Fan Set o la Ramon Llull a València, Ambra a Gandia i La Central, Laie o La Calders a Barcelona. Totes elles comparteixen la determinació de presentar una oferta basada en la qualitat, en la presència de segells

editorials minoritaris i en el criteri personal del llibreter. Totes organitzen activitats per als lectors mentre els *best-sellers* són inexistents o es venen sota taulell. Sorpren, però, l'absència en la seua relació de dues llibreries: Detroit Llibres i Nollegiu. La primera, nascuda a Alcoi encara no fa tres anys, ha esdevingut un referent tant pel que fa a la selecció del fons com per l'activitat cultural que genera al seu voltant. El seu aspecte físic i la manera d'exposar els llibres la fa la més barcelonina de les llibreries valencianes. La Nollegiu, inaugurada l'any 2013 al Poblenou de Barcelona, és potser la llibreria que millor ha sabut créixer amb aquest nou perfil de llibreries que ara mateix, amb la pandèmia de la covid-19, afronten amb incertesa

el repte de posicionar la seua activitat en el món virtual. En aquesta línia, el passat Sant Jordi, amb les llibreries tancades en una diada tristíssima, la Nollegiu va organitzar a les xarxes socials una programació en directe de nou hores ininterrompudes amb llibreters, editors, autors, bibliotecaris i lectors.

Però *La vida dels llibres* no és només el repàs a la producció editorial actual. N'és també l'ús, la lectura voraç, incansable i ben digerida del gran llegidor que és Gustau Muñoz. La major part dels centenars de títols que comenta a les seues notes de lectura són assajos d'economia, política, cultura o societat. Les seues reflexions són les d'un home que observa amb inquietud la rapidesa amb la qual es corca Europa en mans del neoliberalisme, del populisme i de les noves formes de feixisme. La literatura, a la biblioteca de Gustau Muñoz, la imaginem jugant un paper més circumstancial. Però la seua biblioteca ha de ser com l'espill de l'armari d'aquell conte de Julio Ramón Ribeyro, «El ropero, los viejos y la muerte», un espai lluent i serè de diàleg on es troben el món d'ahir i el de demà.

[Neus Castellano](#), bibliotecària

[1] L'obra [va ser ressenyada](#) en aquest blog. (N. de la R.)

[2] Podeu veure [una ressenya](#) d'aquest llibre en aquest blog. (N. de la R.)

Informació de servei:
Marxem de vacances! El
butlletí del blog tornarà
al setembre. Bon estiu i
bones lectures!

tipus document

[llibres](#)

[Butlletí](#)

Blog de l'Escola de Llibreria 2013-

[Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals – Universitat de Barcelona](#)

[Gremi de Llibreters de Catalunya](#)

Segueix-nos també a:

El Blog de l'Escola de Llibreria no subscriu necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles.

RSS

Els continguts del blog de l'Escola de Llibreria de la Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals de Barcelona estan

subjectes a una llicència [BY-NC-ND de CC.](#)

[Contacte](#)

Tuits de [@EdL_UB](#)

Escola de Llibreria ha retuitat

Tòmiris Llibreria
[@Tomiris_Llibres](#)

El passat dia 23 vàrem formar un gran equip. Gràcies David, Ascen, Martina i Roger!!

Agraïment especial per la Gemma Sardà @GemmaSarda en pràctiques @EdL_UB a Tòmiris qui, fins i tot, va signar exemplars de Mudances @Comanegra Molt bona feina!! 📖👍

Design by Adaptivethemes.com

[Incrusta-ho](#)

[Mostra-ho al Twitter](#)